

ТУРЕНКО Анатолій Миколайович

Ректор Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету,
доктор технічних наук, професор

Народився 24 лютого 1940 р. у м. Кам'янка Черкаської області в родині службовців. Батько Микола Омелянович — учасник Другої світової війни. Мати Галина Денисівна — медична сестра.

У 1956 р. закінчив середню школу, де добре навчався, проявивши неабиякий хист до математики і точних наук; через три роки з відзнакою закінчив Кіровоградський технікум механізації та електрифікації сільського господарства, де вивчив і досконало освоїв усю сільсько-господарську техніку.

Трудову біографію розпочав слюсарем у Кам'янській РТС, де працював до призову в армію. Служба в автомобільному взводі ракетної частини на Житомирщині багато чому навчила. На третьому році Анатолій Миколайович командував взводом, обіймаючи офіцерську посаду у званні старшого сержанта. Саме у ті армійські роки майже в польових умовах він і готувався до вступу в інститут. У 1962 р. вступає на автомобільний факультет Харківського автомобільно-дорожнього інституту (ХАДІ), влітку 1967 р. на «відмінно» закінчує навчання та вступає до аспірантури.

Розумний, активний, працелюбний, дуже кмітливий, із надзвичайними організаторськими здібностями А. М. Туренко ще під час навчання був секретарем комітету комсомолу, очолював районну та обласну студентські автоколонни на цілих землях Казахстану в Кустанайській області (1964–1965), за що був удостоєний високої і престижної в ті роки урядової нагороди — медалі «За освоєння цілих земель».

Потім були етапи становлення майбутнього педагога, ученого, організатора і керівника. Із 1968 до 1973 р. він — асистент, аспірант кафедри автомобілів ХАДІ. У 1973 р. Анатолій Миколайович захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук.

Його наукова робота присвячена конструкції закритих дискових гальм важковихних автомобілів, що відкрило новий прогресивний напрям досліджень в автомобілебудуванні. А. М. Туренко присвячує себе науковій та педагогічній діяльності, отримує вчене звання доцента. У 1976 р. молодого і перспективного керівника обирають деканом автомобільного факультету інституту, який він очолював до 1981 р.

У 1981–1992 рр. А. М. Туренко — проректор із навчальної роботи і перший проректор ХАДІ.

У 1992 р. трудовий колектив обирає Анатолія Миколайовича ректором Харківського автомобільно-дорожнього інституту, з яким пов'язане усе його життя. Ця найважливіша подія у його житті збіглася зі складним періодом в історії України, коли слідом за незалежністю на нашу країну обрушилися невідані раніше проблеми і біди. Катастрофічне безгрошів'я, втрата багаторічних економічних зв'язків, політична нестабільність, що, природно, не минула і вищу школу, — з усім цим доводилося боротися щодня. Анатолій Миколайович прийняв обдумані рішення для збереження як колективу, так і життєдіяльності університету. Старі будівлі ХАДІ ніяк не відповідали критеріям вищого навчального закладу, тому й довелося у рамках наявних можливостей максимально удосконалювати і модернізувати інститут. У той непростий час неймовірної інфляції і дефіцитів новому ректорові довелося відразу стати антикризовим менеджером — і Анатолій Миколайович зумів зберегти потенціал вишу, його кадри, неймовірними зусиллями знаходячи кошти на виплату зарплат, вирішення соціальних питань, ремонт і багато інших нагальних питань. А потім почав послідовно покращувати матеріально-технічну базу і розвивати соціальну сферу очолюваного ним навчального закладу. У ХНАДУ одним із перших

було зроблено якісний ремонт в аудиторіях, у 519-му мікрорайоні Салтівського житлового масиву Харкова побудовано навчальні корпуси механічного факультету та факультету управління і бізнесу, студентський гуртожиток та сучасний фізкультурно-оздоровчий комплекс. Зведено чудовий корпус факультету підготовки іноземних громадян, до головного навчального корпусу добудовано сучасну конференц-залу, надбудовано поверх в адміністративно-господарчому корпусі. В усіх будівлях університету освоєно підвали, де до послуг студентів сучасні спортивні й тренажерні зали, боксерський ринг, душові, вбиральні. Побудовано стадіон, розбито сквер імені професора Андрія Холодова, у внутрішньому дворіку головного навчального корпусу встановлено пам'ятник «Вчителю. Педагогу. Вченому».

Надавши університету «друге дихання», він вселив упевненість у завтрашньому дні. Саме під його керівництвом тодішній ХАДІ в 1993 р. отримує спочатку статус державного автомобільно-дорожнього технічного університету, а 7 серпня 2001 р. нинішній найвищий статус Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

Починаючи з 1992 р., під керівництвом А. М. Туренка в університеті поглиблюються фундаментальні та прикладні наукові дослідження за такими напрямками:

- проектування та ефективність експлуатації автомобільного транспорту;
- поліпшення якості будівництва та експлуатації доріг і мостів;
- удосконалення структури управління грузовими та пасажирськими перевезеннями;
- забезпечення безпеки дорожнього руху на автомобільному транспорті;
- зміцнення зв'язків науки з виробництвом, спрямованих на удосконалення дорожньо-транспортного комплексу країни.

У 1998 р. Анатолій Миколайович захистив дисертацію на здобуття ученого ступеня доктора технічних наук.

Окрім безпосереднього керівництва університетом, Анатолій Миколайович знаходить час для плідної науково-методичної роботи, він є автором більше 300 наукових праць, у тому числі 13 монографій, 13 підручників і навчальних посібників, майже 30 авторських свідоцтв на винаходи, понад 35 патентів і стандартів, більше 150 наукових публікацій у вітчизняних і зарубіжних виданнях.

В університеті плідно працюють десятки наукових шкіл. Професор А. М. Туренко — керівник наукової школи «Динаміка гальмування та гальмівні системи автомобілів». Науковий напрям і результати діяльності вчених наукової школи,

якою він керує, гідно оцінені державою. У 1998 році за розробку теоретичних і практичних основ створення і промислового освоєння нового покоління конкурентоспроможних, високоефективних і надійних апаратів пневматичних систем дорожніх транспортних засобів А. М. Туренко та дев'ять його учнів указом Президента України удостоєні Державної премії України в галузі науки і техніки. Створені пристрої були впроваджені у серійне виробництво і застосовуються на автомобілях КраЗ, ЛАЗ, Ліаз, УАЗ і тролейбусах «Тролза». Результативність наукової роботи А. М. Туренка підтверджена десятками авторських свідоцтв і патентів, більше 20 з яких впроваджені у виробництво на підприємствах галузі України, Росії, Білорусі та Грузії.

На посаді ректора інституту, а потім і університету сповна розкрився талант Анатолія Миколайовича як керівника та адміністратора. Усі 23 роки ректорства Анатолій Миколайович є зразком дисциплінованості й порядності, максимальної організованості й чіткості у виконанні службових обов'язків. Він піклується про стан і розвиток соціальної сфери, дбає про добробут і зацікавленість викладачів та співробітників. Із метою забезпечення доступним житлом професорсько-викладацького складу та співробітників університету восени 2010 року було здано в експлуатацію новий житловий будинок для викладачів, аспірантів і співробітників.

Сьогодні флагман автомобільно-дорожньої освіти України — Харківський національний автомобільно-дорожній університет — це потужний сучасний навчальний заклад європейського рівня, один із кращих не лише в Харкові, а й у країні, який широко використовує новітні освітні технології. За 85 років ХНАДУ впевнено закріпив за собою репутацію елітного вишу, підготувавши понад 70 тисяч спеціалістів — фахівців високого гатунку, у тому числі майже 3000 іноземних громадян із 76 країн Європи, Азії, Африки, Латинської Америки за 18 напрямками, 25 спеціальностями та 27 спеціалізаціями усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів. Зараз в університеті

На День Перемоги з ветеранами Другої світової війни

навчається понад 10 тисяч студентів денної та заочної форм навчання. Випускники університету мають стовідсоткове працевлаштування. Багато з них обіймають керівні посади у міністерствах і відомствах України, СНД та в країнах далекого зарубіжжя, підготовка спеціалістів для яких проводиться з 1948 року.

Міжнародна діяльність університету здійснюється за двома напрямками: міжнародна освіта і міжнародна співпраця. Сьогодні укладена 61 міжнародна угода з вищими, підприємствами і фірмами Німеччини, США, Польщі, Франції, Росії, Китаю, Йорданії, Сирії, Литви, Латвії, Болгарії та інших країн світу, відповідно до яких здійснюється співпраця вчених, викладачів, аспірантів та студентів університету. Науковці ХНАДУ беруть активну участь у реалізації численних загальноєвропейських проектів і навчальних програм, виборюють гранти на закордонне стажування тощо.

Відкрита нещодавно на базі кафедри технічної експлуатації та сервісу автомобілів академія BOSCH, де студенти за допомогою сучасного німецького обладнан-

альної післядипломної освіти; підготовчі курси з річним, дев'яти-, шести-, три- та одномісячним терміном навчання; навчально-консультаційний пункт. Крім того, діють 12 філій кафедр університету на підприємствах галузі: ХЗТСП, ХЗТД, ХАРЗ, заводи ім. Малишева, «Червоний Жовтень», «Світло шахтаря» та інших.

У навчальному процесі ХНАДУ використовують сучасну обчислювальну техніку та нові інформаційні технології (у т. ч. супутникове і кабельне телебачення). У 45 комп'ютерних класах та підрозділах університету, а також у шести гуртожитках розміщено більше 1650 персональних комп'ютерів, об'єднаних локальною мережею з виходом в Інтернет. Діють потужне видавництво, виставковий комплекс досягнень університету, музей історії ХАДІ — ХНАДУ. Бібліотечний фонд вишу налічує понад 400 тисяч примірників, якими користуються більше 14 тисяч читачів. Щорічно реєструється понад 5 тисяч відвідувачів, у два читальні зали видається близько ста тисяч одиниць літератури на рік, а на сім абонементів — понад п'ятсот тисяч книг та періодичних

видань. П'ять пунктів обслуговування читачів знаходяться за межами головного навчального корпусу університету.

Нинішня матеріально-технічна база університету — це функціональний, розгалужений комплекс сучасних споруд із восьми навчальних корпусів, унікального полігону дорожньо-будівельної техніки та обладнання, низки новітніх науково-дослідних лабораторій, серед яких і лабораторія швидкісних автомобілів ХНАДУ, що відома і визнана в усьому світі своїми конструкторськими та спортивними досягненнями, спортивного комплексу з дев'яти спортивних залів і 16 спортмайданчиків. Комплексу з семи гуртожитків, що входять до складу студмістечка ХНАДУ, може позаздрити будь-який виш міста. Усі вони оснащені сучасним обладнанням та інвентарем, комп'ютерними класами з виходом до мережі Інтернет. До послуг викладачів та студентів — новітній Медичний центр, обладнаний за останнім словом лікувально-діагностичної техніки, ідальні й студентські кафе, пральня, столярна майстерня та багато іншого, що, власне, й складає інфраструктуру університету, загальна площа приміщень якого становить 85774 м².

Керманіч ХНАДУ А. М. Туренко вправно вибудовує стратегію розвитку університету і передбачливо вирішує одну з найголовніших проблем сучасної вищої школи, активно поповнюючи лави професорсько-викладацького складу перспективною молоддю.

Під його керівництвом за результатами виконаних наукових досліджень дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук захистили 17 аспірантів, докторів технічних наук — четверо докторантів.

Сьогодні в університеті ведуться наукові дослідження за різними напрямками — від підвищення ефективнос-

Під час перемовин у Китаї

ня вивчають технології діагностування транспортних засобів, отримуючи відповідні сертифікати цієї європейської фірми, сприяє не лише їхньому працевлаштуванню, а й міжнародному іміджу ХНАДУ.

За усіма показниками університет посідає чільне місце серед десяти провідних технічних вищих навчальних закладів України та провідне місце за оцінкою роботодавців на попит спеціалістів — випускників ХНАДУ.

В університеті працює потужний професорсько-викладацький склад: 600 викладачів, із них — 79 докторів наук, професорів; 335 доцентів, кандидатів наук; 11 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки; 62 академіки і члени-кореспонденти низки вітчизняних та зарубіжних академій наук, десятеро заслужених діячів науки і техніки та заслужених працівників освіти України. Почесне звання «Відмінник освіти України» мають 55 викладачів. Загалом в ХНАДУ працюють 1430 співробітників.

До структури університету входять сім факультетів, 39 кафедр, три центри: професійно-технічної та доуніверситетської підготовки, заочного та дистанційного навчання, підвищення кваліфікації та індивіду-

ті будівництва автомобільних доріг до розробки нових ресурсозберігаючих технологій у промисловості. Проте найбільшу популярність у світі здобули технічні розробки лабораторії швидкісних автомобілів, роботою якої керує професор А. М. Туренко.

Останнє надбання лабораторії — автомобіль «ХАДІ-34», занесений до Книги рекордів України як найенергоєфективніший автомобіль країни. На «ХАДІ-34» команда наших гонщиків чотири рази (2010–2014) брала участь у міжнародних змаганнях «Shell Eco-marathon», подолавши на літрі пального 575 кілометрів.

Нині команда інженерів-розробників, прагнучи перевищити 1000-кілометровий рубіж, займається модернізацією цього екоавтомобіля, на що потрібні мільйони гривень. Цей проект, як і колишні розробки лабораторії швидкісних автомобілів, працює на міжнародний імідж нашої країни.

Блiskуча кар'єра ученого і керівника потужного вишу країни, поєднання активної наукової діяльності і бездоганне виконання обов'язків ректора вимагає від нього не лише таланту ученого, працьовитості, незгасаючого інтересу до усього нового, що відбувається в царині науки, а й організаторських якостей, завзятості, мужності. Із цим навантаженням і відповідальністю Анатолій Миколайович справляється як ніхто інший, отримуючи унікальні результати своєї діяльності.

Уся трудова діяльність великого ученого і громадського діяча — яскравий приклад служіння благородній справі — науковій і викладацькій праці, вічній і мудрій, як і саме життя. У Анатолія Миколайовича дивовижним чином поєдналися різні таланти і чесноти: хист справжнього вченого і великого організатора науки та освіти — з багатим життєвим досвідом практичної роботи і життєвою мудрістю, державна масштабність задумів і звершень — з умінням знайти підхід до кожної людини, надзвичайна вимогливість і організованість — із доброзичливістю і душевною теплотою.

Усі, кому доля подарувала щастя навчатися і працювати в ХНАДУ, жадібно вбираючи знання, вірять у свою вартісність. Життєвий шлях ректора унікального вишу, яким нині є ХНАДУ, гідний найвищих слів. У важкі для нашої освіти роки, коли фактично рушилися фундаментальні галузі знань, саме Анатолій Миколайович, ставши ректором, не лише зберіг багатопрофільність ВНЗ, а й безкінечно підняв авторитет університету в країні та за її межами. Тисячі молодих людей, щорічно виходячи зі стін ХНАДУ, залишають тут частку свого серця і виносять разом із вдячністю безцінний багаж знань.

Невтомна енергія та організаторський талант, високий професіоналізм керівника, ученого і педагога, уміння створювати творчу атмосферу в колективі, принциповість і вимогливість до себе і людей, простота і щирість у спілкуванні принесли Анатолієві Миколайовичу глибоку повагу колег і друзів.

Здобутки Анатолія Миколайовича в царині вищої освіти і наукових досліджень високо оцінені в Україні. Він — лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України, заслужений діяч Транспортної академії України, академік і віце-президент Транспортної академії України, акаде-

У музеї фірми «Мерседес», Німеччина

мік Академії наук вищої школи України, академік Міжнародної академії людини в аерокосмічних системах, член Національного моніторингового комітету України, академік Нью-Йоркської академії (США), член міжнародної асоціації з автомобільної і дорожньої освіти, почесний професор Сіанського автомобільно-дорожнього інституту (Китай), академік, дійсний член та почесний професор багатьох зарубіжних вишів.

А. М. Туренко — кавалер ордена «Князя Ярослава Мудрого» V ступеня, нагороджений медалями «За трудову доблесть», «За освоєння цілинних та перелогових земель», «50 років цілині», пам'ятною медаллю «За вагомий внесок — Україна транспортна», нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Петро Могила» та «За наукові досягнення». Анатолій Миколайович — переможець регіонального рейтингу ділової активності «Піонери третього тисячоліття» (2005), лауреат міжнародної премії «Золотий меркурій» (2003, Англія), лауреат регіонального рейтингу «Харків'янин століття» (2001), лауреат національного конкурсу «Ділова людина України» (2004, 2005), лауреат регіонального рейтингу «Харків'янин року» (2002, 2003, 2005).

Анатолій Миколайович Туренко — почесний громадянин м. Харкова.

Ім'я ректора А. М. Туренка занесено до списку Зали Слави Американського біографічного інституту.

Під час візиту до Сирії, Дамаск